

УДК 336.14:352

Л. Є. Фурдичко,

к. е. н., доцент кафедри фінансів, Національний університет "Львівська політехніка"

МІСЦЕВІ БЮДЖЕТИ УКРАЇНИ: ЇХ ФУНКЦІОНУВАННЯ, ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ РЕФОРМУВАННЯ

L. Furdychko,

C. E. N., associate Professor of Finance National University "Lviv Polytechnic"

LOCAL BUDGETS OF UKRAINE: THEIR FUNCTIONING, PROBLEMS BUT WAYS OF REFORMATION

У фінансовій системі країни важливе місце займають місцеві бюджети, які є найбільш чисельною ланкою бюджетної системи. Вони є основою фінансової бази місцевих фінансів. Обсяги фінансових ресурсів місцевих бюджетів покликані забезпечувати рівень соціально-економічного розвитку територій, рівень матеріального добробуту, соціального захисту і соціального забезпечення територіальних громад.

In the country's financial system are important local budgets, which are the most numerous part of the budgetary system of the state, they are the main financial base of local Finance. The amount of financial resources of local budgets should provide the level of their socio-economic development, the level of material welfare, social security and social welfare of local communities.

Ключові слова: місцеві бюджети, місцеві податки і збори, децентралізація фінансів, міжбюджетні трансферти, джерела доходів, реформування державних фінансів, видатки місцевих бюджетів, фінансове забезпечення.

Keywords: local budgets, local taxes and fees, fiscal decentralization, intergovernmental transfers, sources of income, the reform of public finances, the expenditures of local budgets, and financial support.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Фінансова система, що сформувалась в Україні, стане ефективною, коли в її складі поряд із державними фінансами чільне місце займуть місцеві фінанси як самостійний інститут. В основі місцевих фінансів лежать місцеві бюджети, які мають забезпечувати виконання функцій органів місцевого самоврядування, покладені на них згідно з законодавством України.

Актуальність даної теми полягає в тому, що механізм функціонування місцевих бюджетів повинен створити таку систему відносин, яка б повноцінно забезпечувала фінансовими ресурсами усі сторони розвитку адміністративно-територіальної одиниці, визначала оптимальність формування джерел доходів і пропорційність та економність витрачання грошових коштів, які мали б задовольняти потреби територіальних громад та виконання повноважень місцевих органів влади.

Усучасних умовах розвитку і становлення України першочерговим завданням є реформування системи державних фінансів та формування ефективних механізмів фінансового забезпечення функціонування територій, шляхом зміцнення фінансової бази органів місцевого самоврядування з метою надання їм не тільки самостійно управляти територіями, але й самостійно забезпечувати себе фінансовими ресурсами, зокрема, формувати місцеві бюджети.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Вагомий внесок із дослідження формування, регулювання місцевих бюджетів, напрямів вдосконалення здійснення видатків місцевих бюджетів внесли вітчизняні науковці-економісти О. Василик, О. Кириленко, І. Луніна, С. Юрій, В. Опарін, І. Руденко, О. Макаренко, С. Мочерний і інші. В цих дослідженнях розглядалися

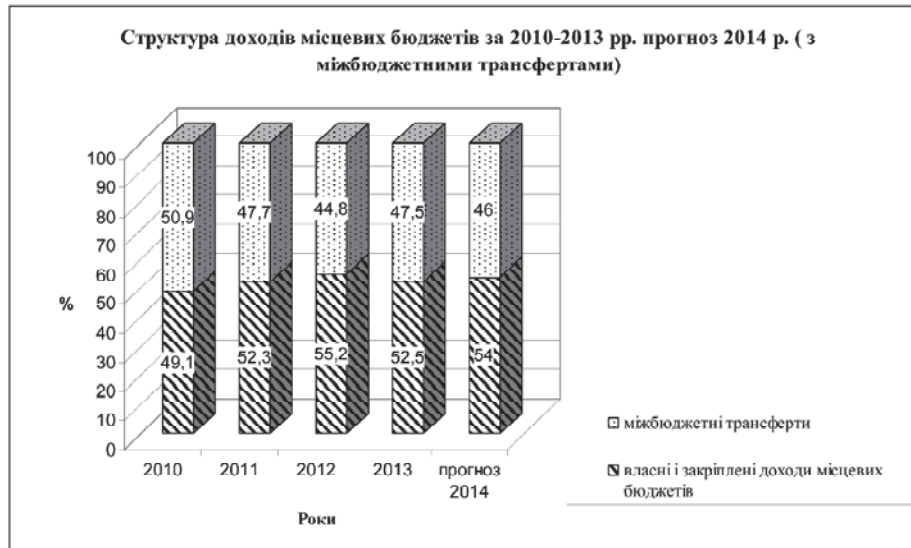

Рис. 1. Структура доходів місцевих бюджетів за 2010–2013 рр.

питання особливостей формування місцевих бюджетів, налагодження ефективного механізму міжбюджетних відносин як основи фінансового забезпечення стабільності соціально-економічного розвитку адміністративно-територіальних одиниць.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є аналізування функціонування місцевих бюджетів в Україні, проблем їх формування та виконання органами місцевого самоврядування, дослідження та обґрунтування шляхів реформування державних фінансів направлених на їх децентралізацію, на основі змін до законодавчих актів, зокрема, Бюджетного кодексу України та визначення завдань і заходів щодо здійснення цієї реформи.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Функціонування місцевих бюджетів в Україні забезпечені законодавчою базою, зокрема Бюджетним кодексом України (2010 р.), щорічними законами про Державний бюджет України, Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні".

Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" (1997 р.) дає визначення місцевому самоврядуванню, закріплює його принципи, основним з яких є принцип правової, організації та матеріально-фінансової основи місцевого самоврядування. Цей Закон визначає, що бюджети місцевого самоврядування (місцеві бюджети) — це план утворення і використання фінансових ресурсів необхідних для забезпечення функцій і повноважень місцевого самоврядування [1].

Відповідно до Бюджетного кодексу України місцеві бюджети — це головна фінансова база, що зосереджена в розпорядженні Рад народних депутатів та органів місцевого самоврядування, які складають, розглядають, затверджують і виконують свої бюджети, розпоряджа-

ються переданими в їх підпорядкування підприємствами і отримують від них доходи [2].

Щорічні закони України про Державний бюджет України містять інформацію щодо обсягів міжбюджетних трансфертів — дотацій вирівнювання, додаткових дотацій та субвенцій, які передаються місцевим бюджетам з метою фінансового вирівнювання територій, збалансування місцевих бюджетів і забезпечення гарантованих державою рівня мінімальних соціальних послуг населенню регіону.

У 2010 року розроблено і затверджено відповідну методологічну базу щодо складання бюджетних програм, результативних показників їх виконання для місцевих бюджетів за галузями: державне управління; охорона здоров'я; освіта; культура; соціальний захист, соціальне забезпечення; фізична культура і спорт; житлово-комунальне господарство.

Фінансовою основою функціонування органів місцевого самоврядування виступають сформовані бюджетні ресурси, які зосереджені у місцевих бюджетах.

У Бюджетному кодексі України відображено одне із концептуальних положень місцевого самоврядування — закріплення джерел доходів за власними повноваженнями органів місцевого самоврядування. Такий крок направлений на посилення інституту місцевого самоврядування та місцевих фінансів, оскільки дозволить залучити активність територіальних громад до наповнення бюджетів та ефективності і економності їх використання.

У сучасній українській економіці фінансові ресурси органів місцевого самоврядування в більшості випадків обмежуються доходами, які поступають до місцевих бюджетів із Державного бюджету.

Відповідно чинного законодавства сформовано структуру доходів місцевих бюджетів — власні джерела надходжень та міжбюджетних трансфертів, що є закріплені відповідно до законодавства.

Таблиця 1. Надходження доходів до місцевих бюджетів України за 2011–2013 рр. (без міжбюджетних трансфертів)

Доходи (млн грн.)	Факт.дані 2011 р.	Факт.дані 2012 р.	План.дані 2013 р.	Факт.дані 2013р	Викон.плану %, 2013 р.
Загальний фонд	71 391,2	81 207,9	92 689,5	84 892,1	92,6
Спеціальний фонд	15 065,4	19 605,9	20 794,0	20 279,0	97,1
Усього:	86 456,6	100 813,8	112 483,5	105 171,1	93,5

Джерело: [7].

Таблиця 2. Джерела надходжень до місцевих бюджетів України за 2010—2013 рр.

Джерела доходів (млн грн.)	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	прогноз 2014 р.
Податок на доходи фіз. осіб	51 029,3	54 065,1	61 066,0	64 586,0	71 133,8
Плата за землю	9 539,9	10 700,9	12 581,7	12 802,9	12 826,0
Єдиний податок	1 895,4	1 987,9	4 815,6	6 640,5	7 148,5
Власні надходження бюд. установ	8 364,0	8 366,0	9 493,6	9 272,8	7 032,8

Частка доходів у зведеному фонді місцевих бюджетів за 2011—2013 роки зменшилася і це призводить до зниження ролі місцевих бюджетів у бюджетній системі України. Наслідком цього стали зростання залежності місцевих бюджетів від трансфертів Державного бюджету. Недостатність фінансових ресурсів місцевих бюджетів призводить до неналежного виконання функцій і повноважень органами місцевого самоврядування (табл. 1) [5].

На основі аналізу показників доходів місцевих бюджетів України за січень — вересень 2013 року в порівнянні з аналогічним періодом 2012 року, відбулось їх зростання на 5,2% і становили 76,4 млрд грн. без врахування міжбюджетних трансфертів, а з врахування таких трансфертів збільшились на 3,7% і становили 158,9 млрд грн. В обсягах бюджетних ресурсів зростає частка дотацій вирівнювання і субвенцій в частині соціального захисту населення на 9,7% та 12,9% відповідно, а частка дотацій на соціально-економічний розвиток регіонів скоротилась на 53,8%. Відповідно трансфери із Державного бюджету до місцевих бюджетів збільшились на 2,4% — із 80,6 млрд грн., до 82,5 млрд грн. Значний обсяг трансфертів із Державного бюджету означає можливість вільно, на розсуд органів місцевого самоврядування використання дотацій вирівнювання. Проте така частка трансфертів призводить до залежності місцевих бюджетів від Державного бюджету та визначає їхню слабкість у вирішенні нагальних питань і завдань власними зусиллями [6].

У Законі України "Про Державний бюджет України на 2014 рік" не передбачалось принципово нових змін в частині формування взаємовідносин Державного і місцевих бюджетів. За рахунок трансфертів з Державного бюджету і доходів місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів та спрямовуються на виконання делегованих державних повноважень, передбачено сформувати понад 80% доходів місцевих бюджетів трансфертами з Державного бюджету, які залишаються основним джерелом місцевих бюджетів.

Відповідно до вимог Бюджетного кодексу України, прогнозований обсяг доходів місцевих бюджетів на 2014 рік, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, розраховано в загальній сумі 74 млрд 138,9 млн грн., що на 1 млрд 494,2 млн грн. або 2,1% більше, ніж у 2013 році.

Прогнозний обсяг доходів місцевих бюджетів на 2014 рік розрахований в сумі 109 млрд 204,8 млн грн. або 6,6% ВВП, що на 171,4 млн грн. менше обсягів доходів у 2013 році (на 0,2%) [7].

Основними джерелами доходів місцевих бюджетів в Україні є, закріплені за бюджетами місцевого самоврядування, податки і збори, які враховуються при визначенні обсягів міжбюджетних трансфертів, а також доходи, що не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів. До зовнішніх джерел належать дотації, субвенції і запозичення.

Власними дохідними джерелами місцевих бюджетів являються: податок на доходи фізичних осіб; плата за землю; єдиний податок та власні надходження бюджетних установ, які знаходяться на даній території.

У таблиці 2 охарактеризовано рівень цих надходжень до місцевих бюджетів за період з 2010—2013 роки і прогноз на 2014 рік за цими джерелами.

Як видно власні надходження до місцевих бюджетів з 2012 року почали скорочуватись і в прогнозованому 2014 році визначено їх вагомє скорочення, що означає про несприятливу політику держави по відношенню до території України.

Недостатність власних коштів для виконання повноважень місцевих органів влади є результатом їх неспроможності виконувати делеговані їм функції. Якщо у 2010 році питома вага обсягу власних доходів місцевих бюджетів, спрямованих на забезпечення делегованих повноважень місцевим органам влади становила 26,3% всіх доходів місцевого бюджету, у 2012 р. — 37,4%, у 2013 — 38,7%, то у 2014 передбачалось скорочення до 22,1% [6].

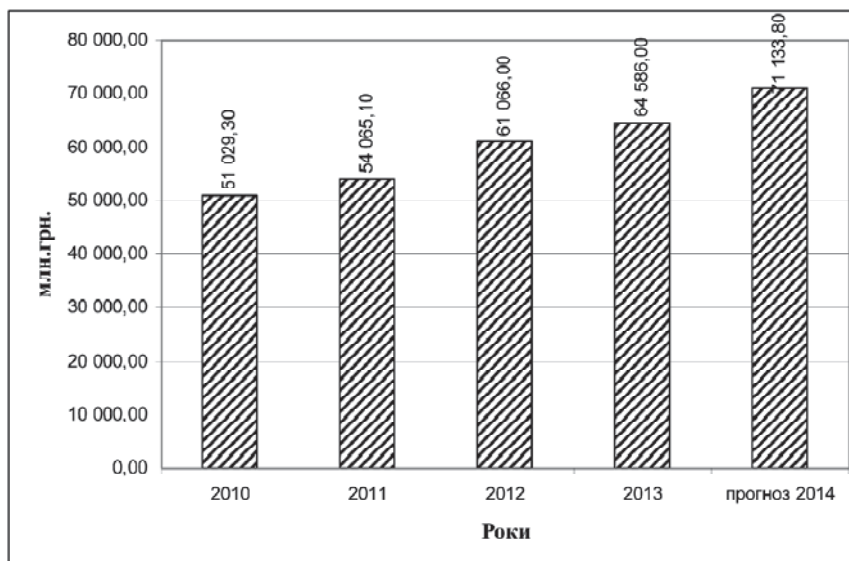

Рис. 2. Динаміка надходжень податку на доходи фізичних осіб за 2010—2013 рр. (прогноз на 2014 р.)

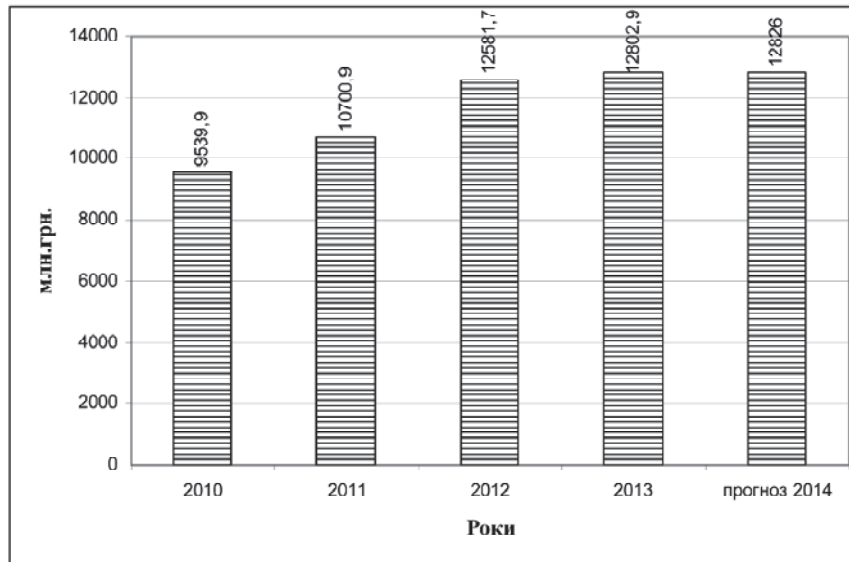

Рис. 3. Динаміка надходжень плати за землю за 2010–2013 рр. (прогноз 2014)

На основі даних таблиці 2 наведено динаміку надходжень по джерелах за 2010–2013 роки (прогноз на 2014 р) до місцевих бюджетів України.

Зміцнення дохідної бази місцевих органів влади, розвиток місцевого оподаткування, здійснення ефективного бюджетного регулювання є основними проблемами розвитку регіонів. З метою покращення дохідної бази місцевих бюджетів можна виділити такі напрями:

- збільшення частки власних доходів місцевих бюджетів;
- сприяння розвитку малого і середнього бізнесу;
- збільшення доходів від місцевого господарства, забезпечення прибутковості комунальних господарств;
- забезпечення економного і цільового використання бюджетних коштів регіону;
- ефективний контроль з боку місцевих органів влади за формуванням і використанням коштів місцевих бюджетів тощо.

Видатки місцевих бюджетів відіграють важливу роль у соціально-економічному розвитку території. За допомогою видатків місцевих бюджетів органи місцевого самоврядування повинні вирішувати основні завдання покладені на них Законом України "Про місцеве самоврядування в Україні" [1]. Структура і склад видатків місце-

вих бюджетів відображають соціальну спрямованість і покликані фінансово забезпечити всі сфери соціально-культурного розвитку території (регіону) та функції, які покладені на органи місцевого самоврядування згідно законодавства. Видатки місцевих бюджетів, встановлені рішенням про місцеві бюджети і повинні забезпечити соціальну сферу території та конкретні цілі, пов'язані з реалізацією програм за переліком, визначених Бюджетним кодексом України. Бюджетним кодексом України передбачено критерії розмежування видів видатків між місцевими бюджетами, що здійснюються на основі принципу субсидіарності із врахуванням критеріїв повноти надання послуги та наближення її до конкретного споживача.

Видатки місцевих бюджетів України, в основному, спрямовуються на захисні статті бюджетів, що зумовлено обмеженою ресурсною базою місцевих бюджетів. За проаналізований січень — вересень 2013 р. зросли видатки на соціальний захист і соціальне забезпечення населення регіонів — на 4,8 млрд грн. (13,1%); та освіту — на 2,7 млрд грн. (5,3%). Негативним є те, що в цьому періоді часу зменшились видатки на житлово-комунальне господарство — на 2,3 млрд грн. (на 34,4%) та економічну діяльність регіонів на 0,9 млрд грн. (12,9%) [6].

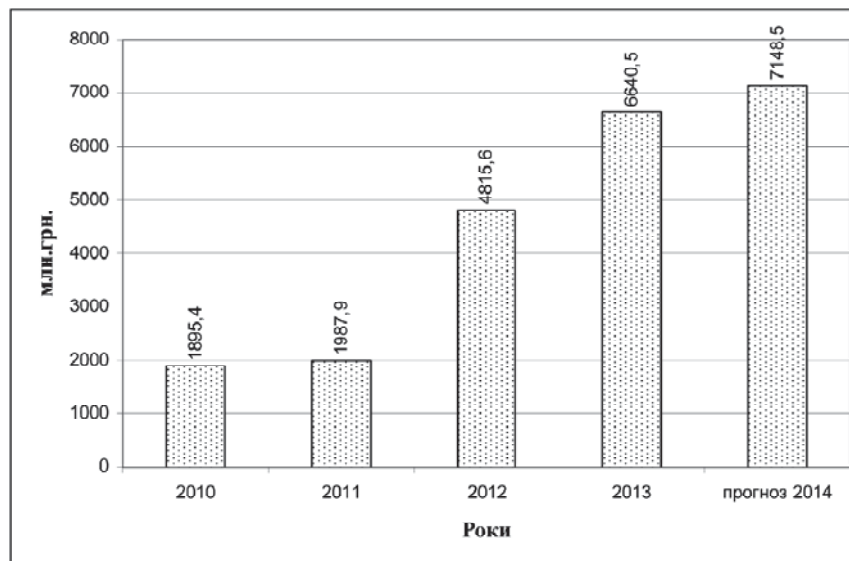

Рис. 4. Динаміка надходжень єдиного податку з юридичних і фізичних осіб за 2010–2013 рр. (прогноз на 2014 р.)

**Таблиця 3. Видатки місцевих бюджетів за 2011–2013 роки
(без міжбюджетних трансфертів)**

Видатки (млн грн.)	Факт.дані 2011 р.	Факт.дані 2012 р.	План на 2013 р. із врахув. внесених змін	Факт. дані 2013 р.	Виконання плану затверд. м. радами, %
Загальн фонд	149 833,2	188 638,6	202 664,2	194 900,9	96,2
Спеціал. фонд	28 237,3	32 594,2	40 874,8	23 335,2	57,1
Усього:	178.070,5	221 232,8	243 539,0	218 236,1	89,6

Прогнозований обсяг видатків місцевих бюджетів, що враховуються при визначенні міжбюджетних трансфертів, на 2014 рік встановлений в сумі 134 млрд 540,0 млн. грн., з них на оплату праці працівників бюджетної сфери становить 111 млрд 556,6 млн грн. або 82,9%, що на 7 млрд 789, млн грн. (6,1%) обсягу видатків більше, ніж у 2013 році. Зростання видатків зумовлене прогнозованим підвищенням розміру мінімальної заробітної плати, яке, насправді, не відбувається в зв'язку з відомими економічними та політичними причинами, що виникли в сучасній Україні.

У 2014 році прогнозовано 234 млрд 305,9 млн грн. обсягу видатків та надання кредитів, без врахування коштів, що передаються до Державного бюджету. Ці прогнозні видатки є меншими за видатки місцевих бюджетів у 2013 році. Основну частину видатків 2014 року прогнозується направити на:

— освіту — 74 млрд 210,6 млн грн. або 31,2% загального обсягу видатків;

— соціальний захист і соціальне забезпечення — 68 млрд 131,4 млн грн. або 28,7% загального обсягу видатків;

— охорону здоров'я — 49 млрд 239,6 млн грн. або 20,7% загального обсягу видатків.

Крім цього, у 2014 році найбільшу частку грошових коштів має бути направлено на оплату праці — це 113 млрд 256,6 млн грн. або 47,7% загального обсягу видатків місцевих бюджетів, що є більше на 10 млрд 741,7 млн грн., ніж у 2013 році [7].

За останні роки змінилась структура видатків місцевих бюджетів, вона стала лише соціальною і, відповідно, видатки місцевих бюджетів забезпечували виплати у соціальній сфері (освіті, охороні здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення) — це оплата праці працівникам бюджетних установ, виплати за комунальні послуги цих установ, пільги і субсидії населенню.

Структура видатків загального і спеціального фондів місцевих бюджетів наведена в таблиці 3.

Така динаміка дає можливість вважати, що загальний обсяг видатків місцевих бюджетів України за 2011–2012 роки мав тенденцію до зростання. Проте виконання місцевих бюджетів у 2013 році говорить про протилежну дію і виконання плану видатків місцевих бюджетів по загальному і спеціальному фондах становив 89,6%.

Недостатність фінансових ресурсів у місцевих бюджетах для розвитку регіонів зумовлена низкою важливих факторів, які впливають на них:

— більшість регіонів не мають достатньої податкової бази;

— непривабливість для інвесторів;

— не мають достатніх потенційних можливостей та об'єктів для залучення коштів міжнародних організацій на реалізацію своїх проектів. Відповідно такі регіони більше за інших потерпають від нестачі коштів і тому потребують використання різноманітних механізмів та інструментів фінансової підтримки свого розвитку з боку держави [6].

Надмірна залежність місцевих бюджетів від Державного бюджету, відсутність реального впливу на формування обсягів власних фінансових ресурсів у місцевому бюджеті, їх неефективне використання та мала частка видатків місцевого бюджету на розвиток території — все це негативно впливає на соціально-економічний розвиток місцевого самоврядування, на неефективне їх управління.

Аналізуючи місцеві бюджети України попередніх періодів, можна зауважити пряме втручання органів державної влади у діяльність органів місцевого самоврядування. Надходження до місцевих бюджетів показали, що місцеві податки і збори не відігравали важливої фінансової ролі в наповненні місцевих бюджетів і відповідно місцеві органи влади не були зацікавлені у додатковому залученні коштів від справляння місцевих податків і зборів.

Основними недоліками формування і використання місцевих бюджетів можна виділити:

а) невідповідність сучасних тенденцій формування доходів місцевих бюджетів цілям підвищення їх фінансової спроможності;

б) відсутність стимулів ефективного використання власного фінансового потенціалу території;

в) неефективна структура місцевих бюджетів;

г) неефективне управління ресурсами місцевих бюджетів;

д) надмірна соціальна спрямованість місцевих бюджетів, що негативно впливають на недофінансування видатків розвитку території.

Сьогодні в Україні механізм формування місцевих бюджетів є недостатньо ефективним і характеризується низькою часткою доходів та високою залежністю від Державного бюджету. За рахунок власних доходів місцеві органи влади не можуть самостійно фінансувати всі видатки, пов'язані із виконанням своїх функцій. Зберігається тенденція до збільшення частки дотацій, залишається малою частка місцевих податків і зборів та неподаткових надходжень. Такий стан власних доходів місцевих бюджетів адекватний тому законодавству, що діє сьогодні в Україні, за умов якого місцеві органи влади фактично позбавлені активно розширювати власну фінансову базу [3].

Підвищення ефективності формування та виконання місцевих бюджетів, впровадження їх середньострокового планування та орієнтація на результат є важливою складовою бюджетної політики. Запровадження програмно-цільового методу складання і виконання місцевих бюджетів, що ефективно діє у більшості країн Європи, започатковано і в Україні. Концепцію застосування цього методу у бюджетному процесі схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 02.08.2002 р. № 538-р. Наказом Міністерства фінансів України "Про деякі питання запровадження програмно-цільового методу складання та виконання місцевих бюджетів" від 26.08.2014 року № 836 визначено зміни бюджетного процесу на місцевому рівні.

ВИСНОВКИ

Важливим напрямом досягнення фінансової спроможності місцевих бюджетів в сучасній Україні є децентралізація державних фінансів, яка б, в повній мірі, дала можливість органам самоврядування самостійно визначати шляхи формування та напружати реалізації їх фінансової політики, зокрема фінансової.

Функціонування вітчизняної соціально-економічної системи має багато проблем, вирішення яких лежать в площині фінансової системи. Тому потреба в удосконаленні і реформуванні державних фінансів є, як ніколи, актуальною, де основне місце мають зайняти місцеві фінанси країни. Такі зміни передбачаються провести шляхом вирішення певних завдань, зокрема:

1) створення ефективною системою управління громадами регіону на принципах самоврядування;

2) розширення фінансової бази та забезпечення фінансової самостійності територіальних громад;

3) визначення фінансовою основою здійснення органами місцевого самоврядування власних повноважень податків і зборів, які пов'язані із відповідною територією;

4) надання органами місцевого самоврядування права регулювати ставки місцевих податків, зборів до своїх бюджетів, залучення кредитних ресурсів для інноваційно-інвестиційного розвитку територій [3].

Вирішення завдань зміцнення фінансової основи місцевого самоврядування у середньостроковій перспективі передбачає подальше вдосконалення фінансового законодавства, що забезпечить цілісність, послідовність і стабільність фінансової політики у сфері місцевих фінансів [4]. Для цього законодавство України має чітко визначити структуру власних доходів місцевих бюджетів, провести основні положення децентралізації сектору державного управління, які зможуть покращити місцеве оподаткування. Нормативно-правова база має бути направлена на:

— врегулювання механізму фінансового забезпечення діяльності місцевих органів влади;

— визначення джерела фінансування видатків на виконання власних (самоврядних) повноважень цих органів;

— створення умов до прозорості планування і використання бюджетних коштів;

— створення міцної ефективною системи фінансового контролю діяльності органів місцевого самоврядування.

Реалізація цих і інших заходів децентралізації державних фінансів сприятиме переходу від патерналістської моделі міжбюджетних відносин до внутрішньоорієнтованої моделі соціально-економічного розвитку територіальних громад, ефективного використання їх власного фінансового потенціалу та підвищить фінансову самостійність територій [8].

На основі Пояснюючої записки Міністерства фінансів до проекту Закону України "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо бюджетної децентралізації" у серпня 2014 року [9], визначено план заходів реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування, зокрема в частині місцевих фінансів. Сформований цілий комплекс напрямів їх виконання, в основі яких лежить:

1) забезпечення бюджетної автономії та фінансової самостійності шляхом самостійного формування місцевої фінансової бази, надання права органам місцевого самоврядування регулювати ставки місцевих податків і зборів, систематизувати видаткові повноваження;

2) закріплення за місцевими бюджетами стабільних джерел доходів та розширення дохідної бази місцевих бюджетів за допомогою встановлення єдиних нормативів відрахувань загальнодержавних податків (податку на доходи фізичних осіб та податок на прибуток підприємств) за кожною ланкою бюджету, в подальшому запровадити середньострокове планування на місцевому рівні і надання базових дотацій для підвищення фіскальної спроможності місцевих бюджетів;

3) децентралізація видаткових повноважень та чіткий розподіл компетенцій сформований за принципом субсидіарності, при якому з державного бюджету передаються певні повноваження із окремих міністерств і відомств органам місцевого самоврядування;

4) надання нових видів трансфертів та посилення відповідальності профільних міністерств за реалізацією державної політики у відповідних галузях;

5) визначення нового механізму бюджетного регулювання та вирівнювання [9].

Література:

1. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" / Відомості Верховної Ради України 1997, №

24 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua>

2. Бюджетний кодекс України. — 2010 — № 50-51 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>

3. Іванов С.Я., Брежнєва-Єрмоленко О.В., Канивєць Я.В. Податкові надходження місцевих бюджетів як основа фінансового забезпечення органів місцевого самоврядування. — Київ, Інвестиції: практика та досвід. — 2014 — № 12.

4. Ніколаєва О.М., Маглаперідзе А.С. Місцеві фінанси: Навч. посібн. — К.: Центр учбової літератури. — 2013. — 354 с.

5. Ставнича М.М., Собоцька Ю.С. Тенденції формування дохідної частини місцевих бюджетів в умовах подолання кризових явищ/ Молодіжний економічний дайджест. — 2014. № 1 (1) [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>

6. Стан та перспективи бюджетного забезпечення територіальних громад у 2013—2014 рр. Засідання фінансистів міст України. Асоціація міст України [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.auc.org.ua/>

7. Висновок за результатами аналізу та експертизи проекту Закону України "Про Державний бюджет України на 2014 рік" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.ac.rada.gov.ua/doc>

8. Пелехатий А.О. Фінансове забезпечення розвитку сільських територіальних громад: автореферат. — Інститут регіональних досліджень НАН України. — Львів, 2014.

9. Пояснююча записка Міністерства фінансів до проекту Закону України "Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо бюджетної децентралізації" у серпня 2014 року: 2014. — К.: [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.file:///c:/users/fin/AppData/local>

References:

1. Verkhovna Rada of Ukraine (1997), Law of Ukraine "On Local Self-Government in Ukraine", Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR), vol. 24.

2. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), "The Budget Code of Ukraine", vol. 50—51.

3. Ivanov, S.Y. Brezhnev-Ermolenko, O.V. and Kanivets, Y. (2014), "Tax revenues of local budgets as financial basis for local governments", Investments: Practice and Experience, vol. 12.

4. Nikolayeva, O.M. and Mahlaperidze, A.S. (2013), Mistsevi finansy [Local finance], The center of educational literature, Kyiv, Ukraine.

5. Stawnychy, M.M. and Sobetsky, Y.S. (2014), "Trends formation revenues of local budgets in terms of overcoming the crisis", Youth Economic daydzhest, vol. 1 (1), [online], available at: <http://nbuv.gov.ua> (Accessed 21 Oct 2014).

6. Association of Ukrainian Cities (2014), "Status and prospects of budget support local communities in 2013—2014", available at: <http://www.auc.org.ua/> (Accessed 21 Oct 2014).

7. Verkhovna Rada of Ukraine (2014), "Conclusion on the analysis and the draft law of Ukraine "On State Budget 2014", available at: <http://www.ac.rada.gov.ua> (Accessed 21 Oct 2014).

8. Pelehatyy, A. (2014), "Financial support for the development of rural communities", Ph.D. Thesis, Economy, Institute for Regional Studies of NAS of Ukraine, Lviv, Ukraine.

9. Ministry of Finance Ukraine (2014), "The explanatory memorandum of the Ministry of Finance on the Draft Law of Ukraine "On Amendments to the Budget Code of Ukraine (regarding fiscal decentralization)", available at: <http://www.file:///c:/users/fin/AppData/local> (Accessed 21 Oct 2014).

Стаття надійшла до редакції 17.11.2014 р.